

به نام خالق بخشنده

مروری بر اهدای عضو

نارسایی پیشرفته اعضای حیاتی بدن در مراحل نهایی با دارو و جراحی قابل درمان نبوده و تنها راه نجات بیمار، تعویض (پیوند) آن عضو است. در حال حاضر همه پیوندهای اعضای حیاتی در کشورمان انجام می‌گیرد که این مهم با همت و تلاش بسیاری از بزرگان و اندیشمندان به ثمر نهشته است.

۱. مختصری درباره‌ی کرامات الهی در خلقت بدن انسان:

- قلب انسان گرهی کوچکی دارد که در هر دقیقه، ۶۰ تا ۱۰۰ بار، پالس الکتریکی تولید می‌کند (ضربان قلب و نبض)
- مغز انسان دارای دو قسمت است: نیمکره‌ها (بخش گردویی شکل) که دستور بیش از ۹۰٪ فعالیت‌های بدن را صادر می‌کند و ساقه‌ی مغز که بخشی استوانه مانند است بین نیمکره‌ها و نخاع که مهم‌ترین وظیفه‌ی آن، دستور تنفس است.
- از قلب، دو رگ به نیمکره‌ها و دو رگ به ساقه‌ی مغز می‌رود که مسئول تغذیه مغز با اکسیژن و قند هستند.

۲. مختصری درباره‌ی علل و مکانیسم مرگ مغزی:

- شایع‌ترین علت مرگ مغزی در ایران، تصادفات جاده‌ای است.
- سن رایج مرگ مغزی در ایران، ۲۰ تا ۴۰ سال است.
- اولین عکس‌العمل هر نقطه از بدن نسبت به ضربه ورم است.
- در مرگ مغزی نیز به دلیل ضربه به سر، مغز ورم می‌کند.
- وقتی به اعضای بیرونی بدن، ضربه‌ای وارد می‌شود (مانند دست و پا)، فضای کافی برای ورم کردن دارند؛ ولی مغز به دلیل محصور بودن در کاسه‌ی بسیار سخت و استخوانی جمجمه، فضای کافی برای ورم کردن از بیرون ندارد، بنابراین از داخل ورم می‌کند و باعث بسته شدن ۴ رگ فوق‌الذکر (دو رگ به نیمکره‌ها و دو رگ به ساقه مغز) و قطع خون‌رسانی و لاجرم اکسیژن‌رسانی می‌شود.
- به هر قسمت بدن که اکسیژن نرسد، فاسد و منهدم می‌گردد (مانند مکانیسمی که در قدیم برای کندن زگیل از بستن نخ دور آن استفاده و با قطع اکسیژن رسانی، موجب سیاه شدن و منهدم شدن آن می‌شد).
- اگر تا چند ساعت بتوان با مداخلات درمانی (برداشتن بخشی از جمجمه برای کاهش فشار بر روی مغز و تجویز داروهای ادرارزا و ضد التهاب)، ورم مغز را کاهش و جریان خون را برقرار کرد، آسیب فقط به تعداد اندکی از سلول‌های مغزی می‌رسد و اکثر سلول‌ها سالم می‌مانند؛ ولی به دلیل ایجاد شوک عصبی، بیمار به کما می‌رود و ممکن است بعد از یک روز تا چند سال، به زندگی باز گردد و ممکن است باز نگردد.
- نکته: پس در کما، اکثر سلول‌های مغزی سالم هستند و اختلال در عملکرد سلول‌های مغزی است.
- اگر در این زمان طلایی (چند ساعت) نتوان اقدامی برای کاهش فشار مغز انجام داد، انهدام سلول‌های مغزی ادامه می‌یابد و پس از گذشت ۳ تا ۵ روز، تمامی سلول‌های مغزی منهدم می‌گردد و پدیده‌ای به نام مایع شدن رخ می‌دهد؛ که اگر کاسه‌ی جمجمه باز شود، در آن هیچگونه مغزی دیده نمی‌شود و فقط مقداری ماده‌ی خمیری شکل مشاهده می‌گردد.
- نکته: سلول‌های مغزی، تنها سلول‌های بدن هستند که غیرقابل ترمیم هستند.
- به محض آسیب، دستگاه اکسیژن‌رسان مصنوعی (ونتیلاتور) به فرد مصدوم متصل می‌گردد که متناسب با جنس و وزن وی، تعداد و حجم تنفس مورد نیاز، برایش تنظیم می‌گردد.

- به دلیل اینکه لوله‌ی دستگاه اکسیژن رسان مصنوعی در نای قرارداد، با هر بار نفس مصنوعی که دستگاه می‌دهد، قفسه‌ی سینه، حرکت می‌کند و نمایی شبیه تنفس را ایجاد می‌کند.
- گره‌ی پیشاهنگ قلب نیز به دلیل دریافت اکسیژن از دستگاه اکسیژن‌رسان مصنوعی، به ضربان‌سازی خود ادامه می‌دهد و ضربان قلب، به صورت مکانیکی و بدون ارتباط با دستور مغز، حفظ می‌شود.
- اگر تا ۴ ساعت نتوان اقدامات درمانی لازم را انجام داد، تمامی سلول‌های مغزی در عرض ۳ تا ۵ روز، منهدم می‌گردد و عملکرد مغز، به طول کامل، از بین می‌رود.
- نکته: همانگونه که گفته شد، سلول‌های مغزی تنها سلول‌های بدن هستند که قابلیت بازسازی و ترمیم ندارند و فردی که مغزش به طور کامل منهدم شود، مرده محسوب می‌گردد که البته حرکات قفسه سینه‌ی شبیه تنفس وی و ادامه‌ی ضربان قلبش به دلیل اکسیژن‌رسانی مصنوعی دستگاه است.
- هر قسمتی از بدن که منهدم گردد (دچار گندیدگی گردد)، سموم متعدد ایجاد می‌کند که باعث آسیب به سایر قسمت‌های بدن می‌شود و باید سریعاً خارج گردد؛ به همین دلیل است که وقتی فردی مبتلا به قانقاریا می‌شود، باید عضو سیاه شده (که منبع تولید سموم است)، قطع گردد.
- در مورد مرگ مغزی هم فرایندی مانند بالا اتفاق می‌افتد: یعنی مغز نابود شده تولید چند صد نوع سم می‌کند که بر روی تمامی ارگان‌ها که شامل ۸ عضو حیاتی قابل اهدا هم هست، اثر می‌گذارد و چون مغزی وجود ندارد که بیرون بیاوریم، باید بتوانیم هرچه سریعتر در صورت رضایت خانواده، این ۸ ارگان حیاتی را از بدن فرد مرگ مغزی بیرون آورده و به بیماران نیازمند پیوند بزنیم.
- لذا بدن فرد مرگ مغزی مانند حوضچه‌ای از سم است که ۸ ارگان حیاتی در آن وجود دارد که هر چه سریعتر خانواده رضایت به استخراج آن‌ها بدهند، هم تعداد ارگان بیشتری برای نجات بیماران داریم و هم کیفیت ارگان‌ها بالاتر است.
- فرد مرگ مغزی، نهایتاً تا ۱۴ روز به دستگاه اکسیژن‌رسان مصنوعی جواب می‌دهد و پس از آن به دلیل تأثیر سموم، گره پیش‌آهنگ قلب، از حرکت می‌ایستد و فرد ایست قلبی می‌کند و دیگر ارگان‌ها، قابل پیوند نیستند
- با اینکه بدن نهایتاً تا ۱۴ روز به ونتیلاتور جواب می‌دهد، ولی ارگان‌ها به دلیل وجود سموم، ساعت به ساعت از بین می‌روند؛ مثلاً ریه‌ها نهایتاً تا ۲۴ ساعت قابل پیوند هستند؛ قلب تا ۷۲ ساعت و به همین ترتیب بعد از یک هفته، دیگر ارگانی باقی نمی‌ماند و به همین دلیل است که اگر خانواده بتواند در ساعات اول رضایت بدهد، می‌تواند جان ۸ نفر را نجات دهد و هرچه زمان بگذرد، تعداد نجات یافتگان، کمتر می‌شود.

خلاصه:

- پس در مرگ مغزی، با فرد فوت شده‌ای روبرو هستیم که ارگان‌های حیاتی وی (قلب، کلیه، ریه، کبد، لوزالمعده و روده)، به واسطه‌ی اکسیژن‌رسانی مصنوعی، حداکثر تا مدت ۱۴ روز حفظ می‌گردد.
- نکته: مغز فاسد شده از خود سمومی ترشح می‌کند که به سرعت به سایر قسمت‌های بدن، انتقال می‌یابد (مانند انتقال سموم از بخش مبتلا به قانقاریا دست یک بیمار که باید حتماً قطع شود) و نهایتاً تمامی ارگان‌ها و گره پیشاهنگ تولید ضربان قلب را هم از بین می‌برد.

نکته مهم: هر فرد مرگ مغزی می‌تواند با اهدای ۱ تا ۸ ارگان خود (۲ کلیه، ۲ ریه، قلب، کبد، روده کوچک و لوزالمعده)، ۱ تا ۸ نفر را از مرگ حتمی نجات دهد و با اهدای ۱ تا ۵۳ نسج خود (مانند قرنیه، پوست، تاندون، استخوان و ...) ۱ تا ۵۳ نفر را از معلولیت برهاند.

۳. مختصری در مورد تاریخچه‌ی اهدای عضو:

✓ قبل از سال ۱۳۶۸:

تا این زمان، فتوای شرعی مجوز استفاده از ارگان‌های افراد مرگ مغزی برای نجات جان بیماران نیازمند به پیوند اعضا، صادر نشده بود و فقط دسته‌قلیلی از بیمارانی که دارای تمکن مالی بودند با مسافرت به کشورهای دیگر و پرداخت حدود ۰۰۰.۳۰ دلار، پیوند می‌شدند و تعداد بسیاری از بیماران نیازمند پیوند در لیست انتظار، به دلیل نرسیدن ارگان مناسب پیوندی فوت می‌کردند.

✓ بعد از سال ۱۳۶۸:

خوشبختانه به لطف فتوای عالمانه حضرت امام خمینی (ره) در ۳۱ اردیبهشت سال ۱۳۶۸ و حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در سال ۱۳۷۰، با وجود اینکه ایران سال‌ها بعد از کشورهای منطقه، اهدای عضو و پیوند اعضا را شروع کرده بود ولی همدلی ایجاد شده به دنبال فتوای رهبران عظیم‌الشان انقلاب، در کشور چنان حرکتی را ایجاد کرد که در حال حاضر ایران در بین کشورهای همسایه از نظر اهدای عضو و پیوند اعضا سرآمد است و پیوند تمامی ارگان‌ها را انجام می‌دهد و در برخی موارد مانند اهدای عضو، پیوند کلیه و پیوند کبد، دارای کرسی جهانی است.

- در سال ۱۳۷۹، قانون مجلس در راستای استفاده از ارگان‌های افراد مغزی برای بیماران نیازمند پیوند، صادر گردید.
- در سال ۱۳۸۱، آیین‌نامه‌ی هیئت دولت برای قانون فوق، به وزارت بهداشت ابلاغ گردید
- در سال ۱۳۸۲، اولین شبکه‌ی قانونی اهدای عضو در ایران، شروع به کار کرد.

۴. از دستاوردهای بسیار مهم پیوند اعضای ایران، از ابتدا تا کنون، به قرار زیر است:

- ازدیاد جمعیت: پیوند بالغ بر ۷۰ هزار ایرانی و بازگشت آنها به زندگی
- اقتصاد مقاومتی: ذخیره‌ی ارزی حدود دویست و پنجاه هزار میلیارد تومان (۵۰۰.۲.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال) با جلوگیری از پیوند اعضا در سایر کشورها.
- افزایش نیروهای کارآمد: اضافه نمودن بالغ بر ۷۰ هزار نیروی کاری به کشور
- کسب رتبه اول اهدای عضو در کشورهای آسیایی
- کسب رتبه اول جهان در پیوند کبد در یک مرکز (شیراز)
- پیوند تمامی اعضای حیاتی

موضوع	تعداد کل از ابتدا تا پایان سال ۱۴۰۳
اهدای عضو	۱۲۸۷۸
پیوند	کلیه ۶۶۹۴۶
	کبد ۱۴۲۵۲
	قلب ۲۴۷۳
	ریه ۲۰۹
	لوزالمعده ۵۲۲
	روده ۱۸۵
	مجموع ۸۴۵۸۷

۵. وضعیت کنونی:

- در طول ۲۰ سال گذشته و از شروع مقوله‌ی اهدای عضو در ایران تا کنون، منحنی شاخص اهدای عضو کشور همیشه رو به رشد بوده است که این نشانگر پیشرفت علم و فرهنگ در جامعه است؛ ولی علیرغم پیشرفت‌های مذکور، در حال حاضر وضعیت اهدای عضو ایران به قرار زیر است:
- سالانه حدود ۵ تا ۸ هزار ایرانی با مرگ مغزی فوت می‌کنند.
 - از این میان، ۵۰ درصد آنها، یعنی حدود ۳۰۰۰ نفر، قابلیت اهدای ارگان دارند.
 - با کمال تأسف، سالانه حدود ۱۰۰۰ مورد مرگ مغزی (یک سوم افراد قابل اهدا) به اهدا می‌رسند.
 - این بدان مفهوم است که حدود ۲۰۰۰ نفر به اهدا نمی‌رسند که اگر هر کدام حداقل ۳ ارگان (از ۸ ارگان) قابل پیوند داشته باشند، یعنی حدود ۶۰۰۰ ارگان قابل پیوند، در سال خاکسپاری می‌شود.
 - از طرف دیگر، بالغ بر ۲۷۰۰۰ بیمار نیازمند به عضو در لیست انتظار پیوند هستند که از این تعداد، روزانه ۱۰ تا ۱۲ نفر (هر ۲ تا ۳ ساعت یک نفر)، یعنی در مجموع بالغ بر ۳۰۰۰ نفر، سالانه به دلیل نرسیدن ارگان مناسب پیوندی فوت می‌کنند.
 - به عبارت دیگر علیرغم توان بالای اهدای عضو و پیوند همه اعضا در کشور، سالانه بیش از ۳۰۰۰ نفر از هموطنان مان به دلیل نرسیدن عضو مناسب پیوندی با زجر زیاد در لیست‌های طولانی انتظار پیوند فوت می‌کنند در حالیکه هر سال حدود ۷۰۰۰ عضو قابل استفاده خاکسپاری می‌شود.

۶. ضرورت‌های ایجاد فرایند اهدای عضو برای هر کشور:

با توجه به ظرفیت بالای کشور در استفاده از اعضای افراد مرگ مغزی و نجات جان بیماران، ارتقای امر مقدس اهدای عضو و پیوند اعضا در کشور، علاوه بر نجات جان بیماران، با ایجاد مزایای زیر موجب تقویت اهداف عالی مرتبط با اقتصاد مقاومتی نیز خواهد شد:

- کاهش هزینه‌های کمرشکن مراقبت بیماران نیازمند به پیوند موجود در لیست انتظار، با پیوند کردن آنها
- ایجاد نیروهای کارآمد از بیماران از کار افتاده‌ی نیازمند پیوند
- کاهش هزینه‌های کمرشکن سالانه‌ی دیالیز در کشور
- جلوگیری از خروج ارز از مملکت برای پیوند بیماران
- کمک به ارتقای شاخص رشد جمعیت
- کاهش آلام و دردمندی بیماران منتظر در لیست های انتظار پیوند
- حمایت همه جانبه از خانواده های جانبخش اهداکننده عضو

۷. راهکار موجود:

همانگونه که ذکر گردید، دو عامل اساسی در پیشرفت اهدای عضو در هر کشور، نهادینه سازی فرهنگ و تربیت نیروهای متخصص است که در کشورهای پیشرو، این دو مقوله به سازمان‌های مردم نهاد واگذار گردیده است.

در همین راستا **انجمن اهدای عضو ایرانیان در سال ۱۳۹۴** توسط عده‌ای از نام‌آوران عرصه‌ی علمی اهدا و پیوند اعضا، نهادهای فرهنگ ساز، فرهیختگان فرهنگ و هنر و کارآفرینان اقتصادی، با هدف ارتقای اهدای عضو و نجات جان بیماران، تاسیس و طبق تفاهم‌نامه فی‌مابین این انجمن و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پنج مسئولیت زیر به این انجمن واگذار گردید:

(۱) نهادینه‌سازی فرهنگ اهدای عضو در جامعه

(۲) حمایت مالی و معنوی از خانواده‌های اهداکننده عضو

- ۳) آموزش جامعه و تمامی تیم‌های تخصصی اهدای عضو کشور و منطقه
 - ۴) حمایت از پژوهش‌های مرتبط با اهدای عضو توسط متخصصین کشور
 - ۵) طراحی، اجرا و پایش طرح‌های زیرساختی
- که انجمن با سابقه درخشان فعالیت اعضای آن در این زمینه در ۱۳ سال گذشته، توانسته حرکت بزرگی را در جهت اهداف فوق و در نهایت کمک به دولت در پیشرفت اهدای عضو و پیوند اعضا بردارد.

۸. خلاصه‌ای از سرفصل‌های فعالیت‌های انجام گرفته توسط انجمن در طول چند سال اخیر

الف) فرهنگی

- ۱) راه اندازی سامانه‌ی ملی اهدای عضو به آدرس www.ehdacenter.ir
- ۲) راه‌اندازی روش آسان دریافت کارت اهدای عضو از طریق سامانه‌ی پیامکی ۳۴۳۲
- ۳) برگزاری سالانه‌ی مراسم تقدیر از خانواده‌های اهداکننده در سراسر کشور (جشن نفس)
- ۴) تولید روزانه‌ی محتواهای فرهنگی با موضوع اهدای عضو و نشر در رسانه‌ی ملی و فضاهای مجازی
- ۵) برگزاری جشنواره‌های فرهنگی - هنری مانند جشن نفس، ضیافت نفس، ایران دیار نفس
- ۶) تصویب طرح درج نشان اهدا بر روی کارت‌های ملی، گواهینامه، پایان خدمت و بیمه‌ی سلامت
- ۷) درج روز ملی اهدای عضو در تقویم ملی کشور (۳۱ اردیبهشت)
- ۸) برگزاری پویش‌های مردمی
- ۹) جذب و آموزش بیش از ۳۰.۰۰۰ سفیر اهدای عضو (نیروهای مردمی)
- ۱۰) عقد حدود ۲۰۰ تفاهم‌نامه تعامل فرهنگی با سازمان‌ها و نهادهای فرهنگ‌ساز کشور؛ مانند شهرداری، صدا و سیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، فدراسیون‌های ورزشی و ...
- ۱۱) طراحی و اجرای سامانه‌ی ضبط ویدیوی کوتاه تمایل به اهدای عضو (ابر اهدا)
- ۱۲) درج محتوای اهدای عضو در کتب درسی آموزش و پرورش در مقاطع ۹ تا ۱۱
- ۱۳) تدوین نخستین پیوست رسانه‌ای با کمک مسئولین رسانه‌ی ملی و ابلاغ برای تمامی شبکه‌ها
- ۱۴) تصویب طرح "ترویج فرهنگ اهدای عضو و تکریم از خانواده‌های جانبخش اهداکننده" در صحن شورای شهر برای ملزم نمودن همکاری شهرداری در تاریخ ۱۴۰۱/۰۹/۰۱
- ۱۵) کمک به تولید حدود ۲۸۰ فیلم و سریال در طول سالیان گذشته
- ۱۶) درج نشان اهدا بر روی گواهینامه‌های رانندگی

ب) آموزشی و علمی

- ۱) برگزاری ۳۲ دوره‌ی آموزشی مدون اهدای عضو (۵ تا ۷ روزه) برای ۳۰ استان کشور تا کنون و آموزش گروه‌های زیر:
 - ۸۰۰۰ متخصص اهدای عضو (کوردیناتور داخل بیمارستانی)
 - ۶۰۰ متخصص تأیید کننده (جراح اعصاب، داخلی اعصاب، داخلی و بیهوشی)
 - ۷۰۰ متخصص مراقبت (بیهوشی و طب اورژانس)

- برگزاری جلسات توجیهی برای حدود ۲۵۰۰ نفر از مسئولین فرهنگی استان‌ها شامل ائمه‌ی جماعات، استانداران و فرمانداران، شهرداران، مدیران صدا و سیما، رؤسای بیمارستان‌ها و ...
- (۲) برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه‌ی رضایت‌گیری برای واحدهای اهدای عضو
- (۳) تدوین طرح قرارگیری محتوای اهدای عضو در آموزش حین خدمت معلمان کشور
- (۴) برگزاری دوره‌های آموزشی فراهم‌آوری اعضای پیوندی در سایر کشورها
- (۵) نگارش کتب مرجع علمی مانند: نخستین کتاب جامع آموزش اهدای عضو؛ کتاب آموزش رضایت‌گیری (کتاب ۸۵ تکنیک)، به عنوان یک مرجع جهانی و ...
- (۶) تدوین نخستین اپلیکیشن جهانی روش‌های مراقبت از ارگان‌های افراد مرگ مغزی
- (۷) برگزاری دوره‌های بین‌المللی آموزش اهدای عضو توسط متخصصین جهانی اهدای عضو در ایران

ج) زیرساختی

- (۱) تدوین و راه‌اندازی نخستین سامانه‌ی ملی ثبت اطلاعات فراهم‌آوری و پیوند اعضا
- (۲) تدوین و راه‌اندازی نخستین سامانه‌ی انتقال ارگان‌های افراد مرگ مغزی
- (۳) تدوین و راه‌اندازی طرح پایش واحدهای فراهم‌آوری اعضای پیوندی
- (۴) تدوین طرح رتبه‌بندی کوردیناتورهای واحدهای فراهم‌آوری اعضای پیوندی
- (۵) طرح ایجاد پرونده‌ی الکترونیک برای خانواده‌های اهداکننده‌ی عضو

د) مددکاری

- (۱) تدوین نخستین "پروتکل جهانی مددکاری اهدای عضو"
- (۲) آموزش حرفه‌ای مددکاری در اهدای عضو به مددکاران کشور
- (۳) حمایت همه‌جانبه از خانواده‌های اهداکننده‌ی اعضای پیوندی
- (۴) برگزاری پویش‌های مردمی برای پوشش نیازهای خانواده‌ها
- (۵) بسته‌ی خدمات بیمه‌ای اهدای عضو
- (۶) تعامل با سایر سازمان‌ها و نهادهای خیریه برای حمایت همه‌جانبه از خانواده‌های اهداکننده
- (۷) برگزاری دوره‌های سوگ‌درمانی و معنی‌درمانی با هدف کاهش اثرات منفی سوگ بر خانواده‌های اهداکننده

ه) پژوهشی:

- (۱) تأسیس نخستین مرکز تحقیقات اهدای عضو کشور
- (۲) حمایت‌های مالی، علمی و معنوی از پژوهش‌گران مرتبط با اهدای عضو
- (۳) انجام پژوهش‌های مرتبط با اهدای عضو و نشر آن به دنیا
- (۴) انجام پژوهش‌های مختلف در زمینه‌های مرتبط با اهدای عضو نگارش، ثبت و ارائه مقالات در کنگره‌های علمی داخلی و بین‌المللی از جمله ISODP، EDTCO، ITN و

(۵) کسب چندین مقام مقاله‌ی برتر در کنگره‌های مطرح جهانی

۹. مختصری درباره‌ی کارت اهدای عضو:

- در کشور ما مهمترین شاخص نشان دهنده‌ی ارتقای فرهنگ اهدای عضو در جامعه، کارت اهدای عضو است.
- کارت اهدای عضو، بار قانونی ندارد و در کشور ما علی‌رغم داشتن کارت اهدای عضو، در صورت ایجاد مرگ مغزی، باید رضایت ولی دم (وراث کبیر) اخذ گردد.
- علت اینکه در کشور علی‌رغم عدم وجود بار قانونی، سالانه هزینه زیادی برای کارت اهدای عضو می‌شود، موارد زیر است:
- مهمترین علت عدم پذیرش اهدای عضو توسط خانواده (پس از پذیرفتن مرگ) این است که خانواده می‌گویند نمی‌دانیم نظر آن عزیز از دست رفته چه بوده است و نزدیک به صد درصد خانواده‌هایی که عزیزشان در قید حیات کارت گرفته، پس از رویت این کارت، رضایت به اهدای عضو می‌دهند.
- خانواده، تمایل دارد در آن لحظات تلخ، تمامی وصایای عزیزش را به اجرا درآورد و کارت اهدای عضو نیز، نوعی وصیت به شمار می‌آید.

روش‌های ثبت تمایل به اهدای عضو:

- ثبت کارت اهدای عضو از طریق سایت www.ehdacenter.ir
- ارسال ویدئو به سامانه ابر اهدا به آدرس: www.abrehda.ir
- دریافت کارت از طریق ارسال کدملی به سرشماره ۳۴۳۲
- درج نشان اهدا بر روی گواهینامه‌های راهنمایی و رانندگی

